

HA ISTEN VELÜNK, KI LEHET ELLENÜNK? PROTESTÁNS FEJEDELMEK

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Dr. Benke György: Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000)

Bocskai István (1557-1606):

Az első fejedelmi pártfogó, aki Magyarországon a protestánsok vallásszabadságáért harcolt és azt karddal ki is vívta. Szabadságharcért vívott küzdelmében a hajdúk álltak mellette. Olyan szarvasmarha hajtókról van szó, akik a Hajdúságban éltek. A reformáció tanai gyorsan elterjedtek, de ezt minden eszközzel igyekeztek megghiúsítani a jezsuiták és a Habsburgok, akiknek a tanácsadói a jezsuiták voltak. Országgyűlési határozat szerint száműzték a protestáns lelkészeket. Ekkor lépett fel Bocskai az elkeseredett hajdúk, az üldözött protestánsok oldalán. Mivel ő maga a Habsburg udvarban nevelkedett fel, pontosan tudta, hogy a királyi udvarban mennyire nem törődnek a magyar nép dolgaival. Birtokain látta, hogy mennyire elnyomott és kisemmizett a magyar nép. Ezért határozott úgy, hogy vagyonát és tehetségét a magyar nép szolgálatába állítja. Néhány év alatt visszaszorította Bocskai a hajdúkkal a Habsburg csapatokat. 1605-ben Szerencsen kimondták a protestánsok katolikusokkal való egyenlőségét. 1606-ban pedig a bécsi békében Rudolf király biztosította a protestáns vallásszabadságot. A hajdúknak a Debrecen környéki birtokaira letelepítette, és nemességet adott nekik. A közös nemzeti érdekért a nemzetet összefogásra buzdította. A magyarok Mózesének is nevezik Zászlóira ezt íratta: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róma 8, 31)

Bethlen Gábor (1580-1629):

Erdélyben nevelkedett, az erdélyi fejedelem udvarában apród volt. 33 évesen választották Erdély fejedelmévé. Az ország más részén élő protestánsok a Habsburg és a római elnyomás miatt Erdélytől kértek segítséget. Bethlen Gábor hadba indult a protestánsok védelme érdekében. 1620-ban lett Magyarország királya. A Habsburg udvar békét kötött vele, amelyben a bécsi béke előírásait megerősítette. (1621 Nikolsburg) Az egyházi életet sokféle adománnyal támogatta. A lelkipásztoroknak nemességet adományozott. Egyházi iskolákat támogatott. Diákoknak adott támogatást a tanulmányaikhoz. Vállalta Bibliák, énekeskönyvek kiadásának a költségeit. Támogatta Szenci Molnár Albert tudományos munkásságát. Javarészt az ő költségein került kiadásra Kálvin Intitutiójának fordítása 1624-ben. Bibliáját a háborúkba is magával vitte, órákig olvasta. Református hittudósai segítségével kidolgozta a fejedelmi felségjog elvét. Ezek szerint a fejedelem Isten kegyelméből uralkodik, ezért nem kell félnie a csatákban sem, mert a fejedelem életét Isten őrzi. Halálakor beszélni nem tudott már, de a Biblia szavait vetette papírra: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róma 8, 31)

I. Rákóczi György (1593-1648):

Erdélyi fejedelem volt, akit Bibliás fejedelemnek is neveztek. Két hatalmasság szorításában a protestáns vallásszabadság védelmezője lett. A Habsburgok szemében a protestáns vallás a magyar vallás volt. A törökök segítették a fejedelemség elnyerésében és megerősítésében. II. Ferdinánd seregét Rakamaznál legyőzte. Az itt zsákmányolt ágyúkból harangot öntetett. Ezeket hívják a Rákóczi-harangoknak. Debrecenben, Sárospatakon szólnak. 1645-ös linzi békében elérte, hogy a vallásszabadságot a jobbágyokra is kiterjesszék, visszaszerezte az elvett

protestáns templomokat. Nagyon puritán életvitelt folytatott, de az egyházakat bőkezűen támogatta. Iskolákat, templomokat építtetett, lelkészek és tanítók fizetését adta, úrvacsorai edényeket adományozott. Énekeskönyveket nyomtattatott. Kálvin Institutioját magyarul megjelentette. Hatalmas mennyiségű könyvet gyűjtött össze, melyet később családja a sárospataki kollégiumnak ajándékozott. Rendszeresen olvasta a Bibliát, a hagyomány szerint 32-szer. Jelmondata volt: „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”(Róma 9,26)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom:)

SZAKMAI HÁTTÉRANYAG ELKÉSZÍTÉSE FOLYAMATBAN

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismerje, és néhány mondattal fogalmazza meg, mit jelent ma a vallásszabadság. ○ Tudja segítséggel ismertetni, kik voltak és miért harcoltak: Bocskai István, Bethlen Gábor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: • Tudja megfogalmazni a tankönyvi szöveg alapján, mit jelent ma a vallásszabadság. • Tudja elmondani, kik voltak és miért harcoltak: Bocskai István, Bethlen Gábor.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Vállald fel, hogy Istenhez tartozol!

Kognitív cél: A protestáns fejedelmek (Bocskai I; Bethlen Gábor) harcain keresztül annak a bemutatása, hogy akinek Isten Igéje fontos, az küzdeni is képes érte.

Affektív cél: A jó ügyért való cselekvés attitűdje és érzelmi háttére.

Pragmatikus cél: A tanulókkal való közös gondolkodás arról, hogy napjainkban milyen élethelyzetekben kell és lehet Isten Igéje mellett kiállni.

<u>Óra fő része</u>	<u>Javaslatok</u>	<u>Taneszköz, célhoz kapcsolódás</u>
Motiváció, ráhangolódás,	1. Beszélgetési lehetőség: TK bevezető része alapján: Református címer értelmezése	TK Beszélgetés arról, mit üzen a református címer

<p>előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Mit jelentett a címeren szereplő Ige a fejedelmek számára?</p> <p>2. Mit jelenthet ez az ige mai helyzetekben?</p> <p>MFEI 5 – csoportmunkában helyzetek átgondolása</p>	<p>és a rajta szereplő igevers</p> <p>MFEI 5. feladat Olyan helyzetek átélésének segítése, amikor a tanuló Istenre hagyatkozhat</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>1. A 3 protestáns fejedelem</p> <p>MFEI 1: idővonalon</p> <p>Tetteik, művük: TK szövege MFEI 2: idézetek értelmezése Bocskai és Bethlen tollából MFEI 3: a 3 békekötés összefüggése és jelentősége</p> <p>2. Ha te lennél...</p> <p>MFEI 4: Mondj beszédet egy fejedelem nevében!</p> <p>Beszéljük meg: Vajon rád milyen ügyet bízott Isten? Hogyan tudsz-kitartani amellest, amit fontosnak látsz?</p> <p>3. Énekjavaslat:</p> <p>Siess, keresztyén... (TK 15. ének), Semmit ne bánkódjál? (RÉ 380)</p>	<p>TK MFEI 1-2-3. feladat</p> <p>Rámutatás Bocskai István, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelmek jelentőségére</p> <p>MFEI 4. feladat Annak segítése, hogy a tanuló átérezze az Istentől kapott küldetés, feladat felelősségét és az ahhoz szükséges bátorságot</p>
<p>Munkáltatás</p>	<p>Készítsünk névjegykártyát Bocskai István és Bethlen Gábor számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	
<p>Házi feladat</p>		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Bocskai István élete:

<https://www.youtube.com/watch?v=iZ-Y3CZmjKo>

Bethlen Gábor:

<https://www.youtube.com/watch?v=hqKw-EDAmk>

I. Rákóczi György:

https://www.youtube.com/watch?v=XKLJU_35S8w

I. Rákóczi György Bibliája:

<https://www.youtube.com/watch?v=jo8lDUpwQfo>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 86-87. oldal

A képen látható:

- Fénykép: a református egyház címere
- Fénykép: Bocskai viseletbe öltözött ifjú
- Fénykép: Bocskai István szobrának fényképe
- Fénykép: A kolozsvári kollégium épületének részlete

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: Bocskai István, Bethlen Gábor életük, munkásságuk.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyeljétek meg a református egyház címerét! Mi látható rajta? Mit jelképeznek?
- Hogyan néz ki a Bocskai öltözék? Figyeld meg!
- Nézd meg Bocskai István szobrát! Mit tudsz Bocskai Istvánról?
- Nézd meg a kolozsvári kollégium épületének részletét, amit 1622-ben adott át Bethlen Gábor a reformátusoknak a Farkas utcai templommal együtt. Nézz utána az interneten! Mit tudtál meg az épületről és a benne folyó munkáról?

2. Szövegelemzés

- Mikor élt Bocskai István? Milyen jellemzői voltak annak a kornak?
- Mikor választották fejedelemmé? Kik voltak a hajdúk? Hogy kapcsolódtak a fejedelemhez?
- Milyen szerepe volt Bocskainak a bécsi béke megkötésében? Mit biztosított ez a béke?
- Ki volt Bethlen Gábor? Mikor választották királlyá? Milyen békekötés kötődik a nevéhez?
- Mit tartott fontosnak Bethlen Gábor? Miket tett?
- Miért nevezték el őt „nagy fejedelemnek és a református fejedelemnek”?

Feldolgozáshoz:

Bocskai Debrecen környéki birtokain telepítette le a hajdúkat, és nemességet adományozott nekik. E vidék neve ma is „Hajdúság”. Több településnév is emlékeztet erre. Ismersz-e ilyen településneveket?

A témához felhasználható énekek:

Református énekeskönyv: 171. dics. Megáll az Istennek Igéje...

Református énekeskönyv: 197. dics. 3-5. verse: Gerjeszd fel igédnek... (dall. RÉ 380. dics. Semmit ne bánkódjál---)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 233. 1. 3-4. 6-7. verse: Semmit ne bánkódjál...(dall. RÉ 380. dics.)

Hittankönyv: 12. 4-5. verse: Őneki minden jól énekeljen... 47. zsolt. (+RÉ, BS, DU)

Hittankönyv: 15. 1. 3-5. Siess keresztyén... 161. dics. (+RÉ, BS)